

O ježih, srnah, vidrah in drugih prometnih udeležencih

Besedilo: Marjana Hönigsfeld Adamič

Med številnimi cestnoprometnimi predpisi, ki urejajo promet motornih vozil in ravnanje voznikov pri nas, lahko z lučjo iščemo člena, ki vsaj omenja živali na cesti, kaj šele, da bi bil namenjen prav njim. In vendar bi težko trdili, da divje oz. prostoživeče živali niso udeleženci v prometu — seveda posebni, lahko jih imenujemo tudi bolj ranljivi udeleženci, saj na cesto ne zaidejo zavestno. Dikcija predpisov odseva tudi v odnosu voznikov do živali: največkrat se ne zavedajo, kje in kdaj jim pot lahko prekriža nič hudega sluteča žival, ki hodi po svojih, morda že desetletja utečenih potih. Prav slabo poznavanje živalskih vrst in njihovega vedenja je najpogostejši razlog za brezbržno vožnjo in zato nesrečo z živaljo.

Pravilnik o programu usposabljanja kandidatov za voznike motornih vozil (Uradni list RS, št. 48/11) v zadnji alineji 2. člena med cilji usposabljanja navaja, da »Kandidat za voznika med usposabljanjem pridobi znanje, spretnost in obnašanje, da lahko upošteva načela ekonomske, defenzivne in ekološke vožnje.« Toda pridevnik »ekološki«, ki ga v pravilniku srečamo še nekajkrat, je tu le za okras, kajti njegov resnični pomen ne sega dlje od prej omenjene ekonomske, to je varčne in morda še varne vožnje. Iz konteksta je razumeti, da je ekologija kot veda, ki proučuje odnose med živimi bitji, njihovo povezanost z okoljem pa tudi okoljske dejavnike same, tu ostala na »varnostni« razdalji. Pri varstvu udeležencev cestnega prometa so med dejavniki tveganja omenjena celo vprežna vozila (vozovi), ki jih boste tudi po kolovozih najbolj odročnih krajev zaman iskali, živali pa niso omenjene niti med šibkejšimi udeleženci. V imenu živali dvakrat nastopi divjad, in sicer pri »Uporabi vozila glede na okolje« in »Vožnji ponoči in ob zmanjšani vidljivosti«. To je vse.

Kljub tem dejstvom, ki nakazujejo brezbrizen odnos do živali v prometu, smo bili v nevladni organizaciji, ki se ukvarja z ohranjanjem naravne dediščine, presenečeni, da se je našemu vabilu k sodelovanju v projektu STOPJEŽ — *Promet in živali*, ki ga je finančno podprl

švicarski mehanizem, odzvala le ena sama avtošola (!) v Sloveniji, deželi, kjer na cestah umre 6.000 srn na leto, približno 700 zajcev in toliko lisic, več kot 300 jazbecev, zadnja leta več kot 10 vider. Z medvedi seveda ni šale, tudi duccat na leto jih konča pod kolesi, toda zaradi posledic na vozilih in ljudeh je statistika kar skrbna. Kdo bi potemtakem štel žrtve med živalskim proletariatom, majhnimi in za vozilo »neškodljivimi« živalmi, kot so ježi, veverice, različne dvoživke, ptiči ...!

Prav tem živalim smo namenili naš projekt. Prezrtim, ranjenim, povoženim, sploščenim in na koncu neprepoznavnim žrtvam človeške civilizacije, za katere se vozniki zvečine niti ne zmenijo. Še več! Izvedeli smo za absurdne primere, ko voznik ali voznica nalašč »lovi« nemočne živali na cesti, da bi slišal tisti top udarec, ki ga povzroči udarec živalskega telesca ob avtomobilsko gumo ...

Številne živali, ki so bolj ali manj pogoste žrtve v prometu, npr. ris, divja mačka, medved, volk, vidra, kuna, zlatica, navadni dihur, bober, dvoživke (laška žaba, veliki pupek, nižinski in hribski urh, krastača, zelena rega in druge), plazilci (navadni gož, močvirska sklednica, martinček ...) itd., so na seznamih Direktive o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst. Promet ogroža tudi številne zavarovane vrste živali v Sloveniji. Poleg že naštetih so med zavarovanimi najbolj izpostavljeni rjavoprsi in beloprsi jež, veverica, hermelin, dvoživke in plazilci. Fizične prepreke med ekosistemi, ki jih povzročajo vse gostejše cestno in železniško omrežje, naraščajoče število vozil v prometu in večja hitrost avtomobilov, družno prispevajo

k slabši varnosti v prometu ter ogrožanju biotske pestrosti. Se zavedamo, da je 70 km/h mejna hitrost, ko človek za krmilom še lahko ustrezno reagira in morda prepreči nesrečo? Eden od projektnih rezultatov je zato predlog Ministrstvu za infrastrukturo in prostor, da na zavarovanih območjih omeji hitrost prometa na 70 km/h. Seveda ne moremo vnaprej zagotoviti razumevanja za naš predlog, zato vabimo voznike, da omejitev po svoji vesti upoštevajo, kar bo gotovo prispevalo k večji varnosti živali in – ne nazadnje – tudi voznikov in njihovih sopotnikov. Prepričani smo, da je veliko lepše srečati žive živali in jih opazovati, jim morda tudi prepustiti prednost pri prečkanju ceste, kot pa izogibati se izmaličenim trupelcem na cestišču.

V projektu STOPJEŽ smo pripravili tudi spletno aplikacijo za sporočanje podatkov o povoženih živalih (<http://stopjez.lutra.si>), ki je tudi za manj veščega uporabnika nadvse preprosta. Če boste torej na cesti opazili povoženo žival, nam to sporočite! Čeprav je statistika živalskih žrtev žalostna, smo podatkov vendarle veseli, saj prispevajo k boljšemu poznavanju te problematike in zato tudi k povečanemu uvajanju varstvenih ukrepov za živali v prometu. Projekt se je uradno sicer že zaključil, toda sodelavci zavoda Lutra, Inštituta za ohranjanje naravne dediščine smo odločili delo nadaljevati. Dosedanja povabila podjetjem, zavarovalnicam, trgovcem z avtomobili in podobnim strateškim partnerjem k podpori projekta sicer niso rodila sadov, čeprav so »stopživali« z mestnih plakatov kar klicale po posvojitvi. Kljub temu pa ne bomo vrgli puške v koruzo. Živali, neprostopoljni udeleženci v prometu, nas potrebujejo. ✨

**Na cesti nisi sam.
Na cesti smo
tudi živali.**

www.stopjez.lutra.si